

Nicotiana (Tabák)

čeleď: Solanaceae

Existuje asi 65 druhů. Pochází zejména ze subtropů Severní i Jižní Ameriky, dále z Austrálie, tichomoří a Afriky. Byla pojmenována po francouzském diplomatovi Jeanu Nicotovi (1530 - 1600 nebo 1604), který tabák jako první přivezl na francouzský a portugalský královský dvůr. Roste v podobě bylin i keřů. Druhy které se u nás pěstují jsou jednoleté. Kvete 5tičetnými květy trubkovitého tvaru s dlouhým tenkým kalichem ve vrcholičnatých květenstvích ve vijanech. Plodem je tobolka. O jeho používání v cigaretovém průmyslu je asi zbytečné mluvit.

Vyhovuje mu plné slunce a vlhká půda bohatá na živiny.

Množí se semeny.

Nicotiana acaulis

synonyma: *Petunia humifusa*

Nicotiana acuminata

oblasti: Argentina, Čile, Kalifornie, Nevada, Oregon, Washington

Pochází z Argentiny a Čile. Patří mezi jednoletky. Dorůstá výšky i více než 1m. Délka listů může být až 25cm. Kvete bílými květy s 5ti okvětními lístky v trubkovém tvaru s dlouhým tenkým kalichem.

Nicotiana africana

oblasti: Namibie

Patří mezi endemity Namibie.

Vyhovují ji skalnatá místa.

Nicotiana alata (Tabák křídlatý)

synonyma: *N. affinis*, *N. alata* var. *grandiflora*, *N. persica*

oblasti: Brazílie, Connecticut, Česká republika, Kalifornie, Maryland, Massachusetts, New York, Ohio, Pennsylvania, Quebec

Pochází z Brazílie. Dorůstá výšky 0,6 - 1,2 (i 1,5)m na větvené lodyze. Listy mají kopinatý tvar, který se s vyšší výškou mění až na čárkovitý. Kvete uvnitř bílými, vně nazelenalými fialově proužkatými květy ve vijanech s korunou o délce 5 - 10cm a nitky tyčinek srůstají s trubkou z 1/2 délky.

Nicotiana ameghinoi

Nicotiana arentsii

Nicotiana attenuata

oblasti: Arizona, Britská Kolumbie, Idaho, Kalifornie, Kolorado, Montana, Nevada, Nové Mexiko, Oregon, Texas, Utah, Washington, Wyoming

Pochází ze západu Severní Ameriky. Patří mezi jednoletky. Dorůstá výšky i více než 1m. Listy má 10cm dlouhé, spodní oválné, horní uzší. Kvete bílými trubkovými květy s krčkem dlouhým 2 - 3cm. Plodem je tobolka dlouhá asi 1cm.

Nicotiana azambujae

Nicotiana benavidesii

Nicotiana benthamiana

oblasti: Austrálie

Roste v Austrálii. Dorůstá výšky až 1,5m.

Vyhovují mu skalnaté místa na horách.

Nicotiana bigelovii

Nicotiana bonariensis

synonyma: *N. bonariensis* var. *spathulata*, *N. flexuosa*, *N. tristis*

Nicotiana clevelandii

oblasti: Arizona, Kalifornie, Sonora

Pochází ze severozápadu Mexika a jihozápadu USA ze Sonorské pouště a přilehlých kaňonů. Patří mezi jednoletky. Stonek může být vysoký do 60cm. Prohnuté kopinaté listy dosahují délky do 18cm. Kvete bílými trubkovými květy s krčkem dlouhým 2cm. Plodem je tobolka dlouhá 0,5cm.

Nicotiana cordifolia

Nicotiana debneyi

Nicotiana excelsior

synonyma: N. suaveolens var. excelsior

Nicotiana exigua

Nicotiana forgetiana

Nicotiana glauca (Tabák sivý)

synonyma: Nicotiana glauca f. lateritia, N. glauca var. angustifolia, N. glauca var. decurrens, N. glauca var. grandiflora, Nicotidendron glauca, Siphaulax glabra

oblasti: Alabama, Andalusie, Arizona, Atlantský oceán, Egypt, Florida, Georgia, Havajské ostrovy, J Afrika, J Brazílie, Kalifornie, Katalánsko, Korsika, Makaronésie, Maryland, Nevada, New Jersey, Nové Mexiko, Ohio, Paraguay, S Argentina, S Čile, Sinajský poloostrov, Střední Amerika, Střední střeozemí, Texas, Uruguay

Pochází z Jižní Ameriky, stal se ale invazní, např. ve střeozemí. Dorůstá výšky 2 - 4 (i 5)m v podobě keře nebo nízkého stromu. Listy jsou střídavé, široce kopinatého až eliptického tvaru se zvlněným a mírně zdvihnutým okrajem, mají délku do 20cm a šířku do 15cm. Kvete žlutými úzce trubkovými květy ve vrcholičnatých latách, vlastní květ je žlutý, dlouhý 3 - 4,5 (i 5)cm, je 5tičetný a kalich je trubkovitý, dlouhý 1 - 1,3cm. Plodem je tobolka délky 0,9 - 1,3cm. Je jedovatá.

Pochází z míst podél vodních toků. Dokáže ale růst i na suchých místech. Dobře snáší řez. Není mrazuvzdorný.

Nicotiana glutinosa

synonyma: Sairanthus glutinosus, Tabacum viscidus

Nicotiana insecticida (Tabák insekticidní)

oblasti: Austrálie

Roste v Austrálii. Dokáže ulovit a usmrtit hmyz díky povrchu opatřeném lepivými žlázkami, ale nevyužívá je jako potravu.

Nicotiana kawakamii

Nicotiana knightiana

Nicotiana langsdorffii

Nicotiana langsdorffii

Nicotiana linearis

synonyma: *N. alpina* var. *deserticola*, *N. alpina* var. *patagonica*, *N. corymbosa* var. *deserticola*

Nicotiana longibracteata

Nicotiana longiflora (Tabák dlouhokvětý)

synonyma: *N. acuta*, *N. acutiflora*, *N. longiflora* var. *acutiflora*, *N. longiflora* var. *breviflora*, *N. longiflora* var. *grandifolia*

oblasti: Alabama, Connecticut, Delaware, Florida, Georgia, Illinois, Jižní Amerika, Louisiana, Maryland, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, New Jersey, New York, Ontario, Pennsylvania, Quebec, Texas, Vermont

Pochází z Jižní Ameriky.

Nicotiana miersii

synonyma: *N. parviflora*

Nicotiana mutabilis (Tabák proměnlivý)

Nicotiana noctiflora

synonyma: *N. cavanillesii* var. *typica*, *N. mendocina*

Nicotiana obtusifolia

oblasti: Arizona, Kalifornie, Maryland, Nevada, Nové Mexiko, Oklahoma, Texas, Utah

Pochází z jihozápadu USA. Patří mezi dřevnaté trvalky dorůstající výšky kolem 80cm. Listy mají délku 10cm. Kvete bílými květy se zeleným krčkem dlouhým kolem 2,5cm.

Nicotiana otophora

synonyma: *Lehmannia otophora*, *N. friesiana*, *N. friesii*

oblasti: Andy, Argentina, Bolívie

Patří mezi trvalky. Pochází z And Bolívie a Argentiny.

Nicotiana paa

synonyma: *N. cavanillesii* var. *albiflora*, *N. noctiflora* var. *albiflora*

Nicotiana palmeri

synonyma: *N. trigonophylla* var. *palmeri*

Nicotiana paniculata

Nicotiana pauciflora

synonyma: *N. caudigera*, *N. longiflora* var. *pauciflora*

Nicotiana persica

Nicotiana petunioides

synonyma: *N. crispa*, *N. deserticola*, *N. pampasana*, *N. philippii*

Nicotiana plumbagifolia

oblasti: Florida, Louisiana, Maryland, Texas

Nicotiana plumbaginifolia

synonyma: *N. cavanillesii*, *N. minor*, *N. plantaginea*, *N. pusilla*, *N. tenella*

oblasti: Karibik, Mexiko, Pákistán

Roste v tropické Americe v podobě vzpřímené větvené byliny. Dorůstá výšky do 1m. Listy jsou přisedlé, úzce eliptické nebo obkopinaté, zvlněné, dlouhé 9 - 28cm, široké 3,5 - 9,5cm a báze je sbíhavá. Květenstvím je lata délky do 15cm, vlastní květy mají až 1cm stopku, kalich délky 7 - 9mm, laloky úzce kopinaté, koruna je růžová, trubka dlouhá 3,5 - 4cm, laloků 5, špičatých a pysk dlouhý 1cm. Plodem je vejčitá tobolka délky 0,8 - 1cm ve vytrvalém kalichu, semena jsou hnědá a dlouhá méně než 1mm.

Vyhovují mu opuštěná místa v blízkosti vody.

Nicotiana quadrivalvis

oblasti: Arizona, Kalifornie, Massachusetts, Nevada, Oregon

Pochází ze západu USA. Patří mezi jednoletky. Dorůstá výšky více než 2cm. Listy má 15cm dlouhé. Kvete bílými zvonkovými květy s úzkým krkem dlouhým až 5cm. Průměr květu dosahuje také 5cm. Plodem je 2cm tobolka.

Nicotiana raimondii

Nicotiana repanda

oblasti: Alabama, Texas

Nicotiana rosulata

synonyma: *N. suaveolens* var. *rosulata*

Nicotiana rustica (Tabák selský)

synonyma: *N. asiatica*, *N. humilis*, *N. pavoni*, *N. pavonii*, *N. rugosa*

oblasti: Andalusie, Connecticut, Česká republika, Illinois, Jižní Amerika, Jižní Karolína, Katalánsko, Massachusetts, Mexiko, Michigan, Minnesota, Missouri, New Hampshire, New Jersey, New York, Nové Mexiko, Ohio, Ontario, Oregon, Pákistán, Pennsylvania, Severní Karolína, Virginie, Wisconsin

Roste v Mexiku a USA jako jednoletka. Obsahuje 20x více nikotinu než *N. tabacum*. Dorůstá výšky (0,3 -) 0,5 - 1 (i 1,5)m. Povrch je žláznatě ochlupený. Listy jsou střídavé, široce vejčité, zvlněné, dlouhé 15 - 30cm, široké 7cm, báze je klínovitá až široce srdčitá a dolní mají neokřídlené řapíky. Kvete baňkovitými žlutě zelenými květy, kalich je trubkovitý, vytrvalý, dlouhý 0,8 - 1,5cm a koruna je dlouhá (1 -) 1,2 - 1,8 (i 2)cm. Plodem je 2pouzdrá tobolka délky 0,8 - 1,6cm se 4mi chloupky a obsahuje mnoho drobných síťovitě dříčkatých semen. Existují vnitrodruhové taxony:

- var. *asiatica*
- var. *brasilia*
- var. *humilis*
- var. *jamaica*
- var. *scabra*
- var. *texana*

Vyhovují mu lehké písčité půdy bohaté na draslík.

Nicotiana setchellii

Nicotiana solanifolia

synonyma: *N. breviloba*, *N. cardiophylla*

Nicotiana stocktonii

Nicotiana suaveolens

oblasti: New York

Dorůstá výšky 60cm. Kvete bílými květy.

Nicotiana sylvestris

oblasti: Jižní Amerika, Kalifornie

Pochází z Jižní Ameriky. Dorůstá výšky 60cm. Lity jsou jednoduché. Kvete dlouhými bílými trubkovými květy s úzkým hrdlem. Mohou být dlouhé až 7cm a průměrem na konci 2cm. Existuje vnitrodruhový taxon:

- 'Only the Lonely' - výška 1,5m, bílé květy, solitérní speciál

Nicotiana tabacum (Tabák virginský)

synonyma: *N. chinensis*, *N. mexicana*, *N. mexicana* var. *rubriflora*, *N. pilosa*

oblasti: Argentina, Bolívie, Connecticut, Česká republika, Florida, Havajské ostrovy, Jižní Karolína, Kalifornie, Kansas, Louisiana, Maryland, Massachusetts, Mexiko, New Jersey, Ohio, Ontario, Pennsylvania, Portoriko, S Jižní Amerika, Severní Karolína, Texas, Virginie

Roste od Mexika k hranicích Argentiny a Bolívie jako trvalka. Dorůstá výšky 0,8 - 1,5 (i 3)m. Kořeny jsou mělké. Povrch je žláznatě ochlupený. Listy jsou dlouze vejčité až kopinaté, zvlněné, dlouhé 24 - 40 (i 60)cm, široké 13 - 25cm, báze je sbíhavá (i mírně laločnatá), ve spodní části krátce řapíkaté a v horní přisedlé. Květenství je latovité, vlastní květy mají podlouhlý vytrvalý kalich délky 1 - 1,2cm, koruny jsou zvonkové až trubkovité, nestejně 5tičetné s úzkým hrdlem, trubkou délky 3,5 - 5 - (i 6)cm, průměrem pouze 5mm, bílé, narůžovělé nebo nazelenalé, na okraji narůžovělé a niky tyčinek srůstají s trubkou do 1/4 - 1/3 délky. Plodem je úzce vejčitá 2pouzdrá tobolka délky 2cm s vytrvávajícím kalichem obsahující mnoho hnědých semen délky méně než 1mm. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Brown Leaf' - výška až 6m; listy středně velké, oranžové
- 'Kentucky' - jemná chuť
- 'Little Woods' - větší, charakteristické chuti
- 'Madole' - tmavý, aromatický; bohatá úroda

Vyhovují mu teploty 20 - 30°C, vyšší vzdušná vlhkost a neutrální lehká písčité (s vyšším suchem stoupá obsah nikotinu) půda chudá na dusík. Pro výrobu cigaret probíhá sklizeň 60 - 65 dní od vysazení sazenic. Nemá rád okopávání.

Množí se semeny.

Nicotiana thyrsoiflora

Nicotiana tomentosa

synonyma: *Lehmannia tomentosa*

Nicotiana tomentosiformis

oblasti: Bolívie, Střední Andy

Pochází z And Bolívie.

Nicotiana trigonophylla

Nicotiana undulata

synonyma: *N. brachysolen*, *N. breviflora*, *N. chilensis*, *N. undulata* var. *angustifolia*

Nicotiana velutina

Nicotiana wigandioides

synonyma: N. herzogii, N. rusbyi

Nicotiana x sanderae (Okrasný tabák)

oblasti: Kalifornie, Massachusetts, Quebec

Dorůstá výšky 0,6 - 1m. Listy jsou kopinaté. Květy mají barvu žlutou, červenou, bílou nebo růžovou. Existuje vnitrodruhový taxon:

- 'Lime Green' - výška 1,5m, zelenožluté květy

Další informace:

<http://botanika.wendys.cz/kytky/K249.php>

<http://botany.cz/cs/nicotiana-glauca/>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tab%C3%A1k>

<http://kvetiny.atlasrostlin.cz/tabaky-okrasne>

<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3rnic.html>

<https://www.rostliny.net/>